

Archeologienota Vooronderzoek zonder ingreep in de bodem Zottegem – Veldweg

Programma van Maatregelen

Ons kenmerk :	ORTEC2300718c
Auteurs :	Maarten Praet Ward Decramer Alexander Doucet
Datum verslag :	18 december 2023
Projectcode Onroerend Erfgoed :	2023D95
Wettelijk depot :	D/2023/15.001/68

Coverfoto: het terrein gesitueerd op de Ferrariskaart (ca. 1777; bron: AGIV)

Auteurs & autorisatie:

Maarten Praet (OE/ERK/Archeoloog/2020/00024)

Ward Decramer (OE/ERK/Archeoloog/2019/00023)

Alexander Doucet (OE/ERK/Archeoloog/2020/00003)

Terra Engineering & Consultancy nv (OE/ERK/Archeoloog/2020/00014)

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

Wettelijk depot: D/2023/15.001/68

INHOUDSTAFEL

Deel 2: Programma van maatregelen.....	4
1 Beschrijvend gedeelte	4
1.1 Administratieve gegevens	4
2 Gemotiveerd advies.....	6
Ondertekening.....	9

Deel 2: Programma van maatregelen

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

Projectcode Onroerend Erfgoed	2023D95 (bureauonderzoek)	
Erkend archeoloog	Terra Engineering & Consultancy nv (OE/ERK/Archeoloog/2020/00014) Maarten Praet (OE/ERK/Archeoloog/2020/00024) Ward Decramer (OE/ERK/Archeoloog/2019/00023) Alexander Doucet (OE/ERK/Archeoloog/2020/00003)	
Locatie	Provincie: Oost-Vlaanderen Gemeente: zottegem Adres: Veldweg 6-10 (Fig. 1.1)	
Kadastrale gegevens	Zottegem, afdeling 3, sectie A, percelen 438C, 470D4 en 470B3	
Bounding Box	Xmin : 112 312.032 Ymin : 175 314.025	Xmax : 112 426.858 Ymax : 175 444.084
Oppervlakte projectgebied (buiten een archeologische zone)	7 180 m ²	
Oppervlakte bodemingreep	7 180 m ²	
Einddatum bureauonderzoek	18 december 2023	
Relevante termen¹	Zottegem, Romeinse periode, Vlaamse Ardennen, steentijd, heuvelrug	
Bebouwde zones	Het projectgebied is quasi volledig verhard en voorzien van enkele gebouwen.	

¹ <https://thesaurus.onroenderfgoed.be>

Fig. 2.3: Meest recente luchtfoto (2022) met situering van het projectgebied (© AGIV).

2 Gemotiveerd advies

Het projectgebied is gelegen in de Leemstreek van de Vlaamse Ardennen. Het betreft een sterk golvend landschap met heuvelruggen binnen het Schelde-Denderinterfluvium. Het terrein bevindt zich in het gehucht Leeuwergem, ten noordoosten van de stadskern van Zottegem, langs de N42. Het terrein bestaat uit een carwash, overdekte parkeerplaatsen, verhardingen, groenzones en twee woningen. Ten oosten bevindt zich de Oude Heirbaan.

Geomorfologisch is het terrein te situeren op een heuvelrug die grotendeels overeenstemt met de tertiaire Formatie van Lede. Tijdens het Weichseliaan werden homogene eolische leemsedimenten afgezet op de heuvelruggen in de omgeving. Langs de hellingen naar de beekvalleien toe is de Quartaire bodemstratigrafie complexer met een opeenvolging van colluviale leemafzettingen, eolische leemafzettingen en in de lager gelegen delen ook zeer fijn zandige fluviatiele afzettingen. De hoge en droge ligging van het projectgebied (ca. 70 à 72 m TAW) evenals de nabijheid van enkele waterlopen worden als gunstige aantrekkingspolen beschouwd voor menselijke aanwezigheid in het verleden.

De bodemkaart geeft een Aba1-bodem weer binnen het projectgebied. Dit zijn droge leembodems met een textuur B-horizont. Dergelijke leembodems zijn vruchtbaar en dus goed geschikt voor landbouw waardoor deze bodems als een aantrekkingspool kunnen worden beschouwd vanaf het neolithicum wanneer de eerste landbouw in onze streken plaatsvindt. De bodemtypekaart moet echter genuanceerd worden gezien deze uitgaat van een natuurlijke bodemopbouw, eerder dan een bebouwde zone. Dit kan verklaard worden doordat het terrein pas voor het eerst bebouwd werd vanaf 1971 en in een tweede fase rond 2000-2003. Aangezien de bodemkaart opgemaakt werd in de jaren '50-'70 – voorafgaand aan de recente verstoringen en bebouwing binnen het projectgebied – moet dus rekening worden gehouden met

een mogelijke aantasting van het bodemarchief na de opmaak van de bodemkaart. Op basis van een controleboring is het archeologisch niveau op een diepte van ca. 30 cm-mv te situeren in de onverstoorde zones. Dit stemt overeen met de verwachting op basis van de landschappelijke profielen van de opgraving Leeuwerger-Spelaan, vlakbij het projectgebied.

De oudst gekende archeologische resten in de omgeving werden aangetroffen bij een opgraving op zo'n 70 m ten zuidwesten van het projectgebied. Hierbij werden een grote hoeveelheid lithische artefacten uit het Midden-Neolithicum. De aanwezigheid van een Midden-Neolithische vindplaats vlakbij het projectgebied op dezelfde heuvelrug duidt op een verhoogde trefkans voor het aantreffen van archeologische resten uit de Steentijd. Hoewel er geen archeologische resten uit de Metaaltijden gekend zijn in de nabije omgeving kan niet worden uitgesloten dat er geen menselijke aanwezigheid was tijdens deze periode. Zo zal de landschappelijke ligging van het projectgebied ook zeer gunstig zijn voor het aantreffen van vindplaatsen uit de Metaaltijden.

Er zijn meerdere archeologische resten uit de Romeinse periode gekend in de omgeving. Zo werden bij de eerder genoemde opgraving zowel sedentaire sporen (grachten, kuilen) als funeraire sporen (crematiegraven) uit de Romeinse periode aangetroffen. Daarnaast werden bij veldkarteringen in de omgeving Romeinse dakpannen, tegels en munten teruggevonden. Het archeologisch potentieel voor de Romeinse periode wordt dan ook als hoog beschouwd op basis van de gekende archeologische gegevens. Of de Oude Heirbaan te linken is aan deze archeologische vondsten is door een gebrek aan archeologische en historische gegevens niet duidelijk.

Zottegem wordt voor het eerst vermeld in 1083 als het dorp 'Sotengem'. Tijdens de Middeleeuwen ontstaat wellicht ook het gehucht Leeuwerger met de oprichting van de parochiekerk Sint-Amandus en een neerhof ter hoogte van het kasteeldomein van Leeuwerger, beiden ten westen van het projectgebied. In de loop van de 14de eeuw kent Zottegem een bloeiperiode dankzij haar textielnijverheid en markten. In de 15de eeuw zal het kasteeldomein van Leeuwerger verder worden uitgebreid met een omgrachte burcht. In de daaropvolgende eeuwen zal Zottegem geteisterd worden door branden, oorlogen, de pest en aanzienlijke concurrentie van grotere steden in de ruime omgeving zoals Oudenaarde, Gent en Geraardsbergen. De historische kaarten vanaf de 18de eeuw geven een klein gehucht weer met bewoning langsheen de uitvalswegen. Het projectgebied is hierbij steeds in gebruik als akkerland. Enkel op de Villaretkaart is een kleine veldweg opgetekend in het zuiden van het projectgebied, maar er is geen bebouwing zichtbaar. Het is pas met de aanleg van een spoor netwerk in 1873 dat Zottegem opnieuw een belangrijke rol speelt binnen de regio. Zo zal de ligging van Zottegem op de spoorlijnen Gent-Zottegem-Geraardsbergen en Brussel-Zottegem-Oudenaarde-Kortrijk voor een economische boost zorgen.

Op basis van historische kaarten en luchtfoto's is het projectgebied steeds onbebouwd gebleven tot 1971. Rond deze periode werden de woningen aan de zuidelijke rand van het projectgebied opgericht. In de jaren '80 zal de N42 (Gent-Geraardsbergen) worden aangelegd aan de westelijke grens van het projectgebied. Deze situatie blijft quasi ongewijzigd tot 2000-2003 wanneer de carwash in het zuidwesten van het projectgebied wordt opgericht en er verhardingen worden aangelegd. De ontwikkeling binnen het projectgebied zet zich gradueel verder in de daaropvolgende jaren waarbij de overdekte parkeerplaatsen met verhardingen worden aangelegd (2005-2007) en het oostelijk deel van het projectgebied wordt verhard (2012).

Hypothetisch geldt er een hoog archeologisch potentieel ter hoogte van het projectgebied. Het gaat hierbij om Neolithische en Romeinse waarden, maar andere waarden kunnen hypothetisch ook verwacht worden. Desalniettemin staat dit in schril contrast met de vastgestelde bodembewaring. Het controle booronderzoek heeft immers aangetoond dat ter hoogte van 82 % van het terrein een ingrijpend verstoord bodemarchief te verwachten valt.

Deze conservatiefactoren worden afgetoetst ten aanzien van de geplande werkzaamheden. Die omvatten de sloop en opbraak van de huidige gebouwen en verhardingen en de bouw van een restaurant met drive-through met bijhorende infrastructuur zoals verhardingen, leidingen, putten, één wadi en groenzones. Een groot deel van het terrein wordt onthard en ingericht met groenzone, waar ook een wadi van ca. 286 m² wordt aangelegd. Voor de aanplanting van de bomen dient er per boom rekening gehouden te worden met een plantgat van 1 x 1 x 1 m. **Rekening houdend met de uitgevoerde controleboringen kan worden gesteld dat de geplande omgevingswerken (verhardingen, groenzones, etc.) beperkt blijven tot 50 à 60 cm-mv, waar de bodem reeds verstoord is tot een diepte van 150 à 170 cm-mv (82 % van projectgebied + 8 % gezinswoningen). De huidige verstoringsdiepte is dan ook dieper dan de verstoringsdiepte van de geplande werken waardoor geen potentiële archeologische resten bedreigd worden. Enkel ter hoogte van de achtertuinen werd een intacte bodemopbouw vastgesteld waarbij de bodemingreep een impact kan hebben op potentiële archeologische lagen. De oppervlakte (725 m²) hiervan is echter te beperkt om tot aanzienlijke kenniswinst te leiden.**

Wanneer de geplande werken worden afgetoetst aan de huidige verstoringen kan worden geconcludeerd dat er geen potentieel tot kennisvermeerdering meer mogelijk is aangezien de geplande werken niet dieper zullen reiken dan de huidige verstoring van de bodemopbouw. Enkel ter hoogte van de regenwaterput en septische put en ter hoogte van de achtertuinen zal er dieper worden gegraven, maar deze bodemingrepen zijn te beperkt in oppervlakte waardoor onvoldoende archeologisch inzicht zou kunnen worden verkregen. Daarenboven zouden eventuele (deels) bewaarde resten een te versnipperd beeld opleveren. Om die reden wordt het potentieel tot kennisvermeerdering op basis van de huidige toestand en geplande werkzaamheden als laag tot nihil beschouwd.

Ondanks dat er een archeologische verwachting geldt binnen het projectgebied, **zal het terrein niet onderworpen worden aan verder onderzoek.** De bouwwerkzaamheden van de afgelopen decennia hebben het bodemarchief immers sterk aangetast, waardoor er geen gunstige bewaringstoestand van archeologisch relevante lagen wordt verwacht. Bijkomend zullen de geplande werkzaamheden niet dieper reiken dan de huidige verstoringen, waardoor er geen archeologisch relevante lagen worden bedreigd. Hierdoor is de kans op het aantreffen van waardevol archeologisch erfgoed en daarmee ook het potentieel op kenniswinst uiterst gering. De kosten van verder archeologisch onderzoek wegen dan ook niet op tegen de baten. Verder vooronderzoek met ingrepen in de bodem wordt bijgevolg niet geadviseerd.

Het terrein kan vrijgegeven worden zonder vervolgonderzoek of zonder bijkomende maatregelen ter bescherming van (afwezige) relevante erfgoed.

Ondertekening

TEC nv staat voor een kwaliteitsvolle aflevering van haar resultaten en onderzoeken, onder de voorwaarden zoals overeengekomen met de opdrachtgever. Aangezien TEC nv de informatie, aangeleverd door de opdrachtgever of derden, niet onafhankelijk kan verifiëren dragen deze informatie-leveranciers de verantwoordelijkheid voor de accuraatheid en de volledigheid van hun informatie.

Dit verslag mag niet gereproduceerd worden, behalve in volledige vorm, zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

Dit verslag mag niet vertaald worden, behalve door of in opdracht van Terra Engineering & Consultancy nv.

Voor verdere inlichtingen over voorliggend rapport kunt u contact opnemen met ons kantoor.

Sint-Truiden, 18 december 2023.

Hoedanigheid	Naam	Handtekening
Auteur + Erkend archeoloog	Alexander Doucet	#SIGN_ADO
Nagelezen en goedgekeurd door + Erkend archeoloog	Ward Decramer	#SIGN_WDC
Teamleader Sint-Truiden	Maarten Dingenen	#SIGN_MDI
Naam van de operationeel verantwoordelijke TEC nv	Stijn Minne	#SIGN_SMI
Naam van de persoon die TEC nv rechtsgeldig kan vertegenwoordigen tegenover derden	Kristof Van Vooren vv LRJ Van Vooren Gedelegeerd Bestuurder	#SIGN_KVV